

naj si bi imel pri tem kakršnokoli svrhu. — Splošno socialnopravnega značaja je razprava dr. Ivana Strohala „Priroda i pravo“. Avtor sam uvodoma priznava, da je to le okostnica študije, a priobčuje jo, ker vidi, da on sam ne bo mogel dovršiti zamišljenega dela. Odlični juristi očitajo pravni znanosti sholasticizem in nekaj circulus, ker nima dosle predmeta izven sebe, ampak stavi za osnovo svojemu raziskovanju samo sebe. Prof. Strohal išče v nasprotju s takim jusom prirodi objekt svoji znanosti in ga nahaja v nekem „vplivanju“ človeka na svoje telo in ves vnanji svet. — Predsednik akademije dr. Tomo Maretič, avtor knjige „Istorija hrv. pravopisa“, razpravlja „Jezik dalmatinskih pisaca XVIII. vijeka“ (do imperativa); to je za „Jezikom slavonskih pisaca“ (Rad, knj. 180) drugi prilog k historični gramatiki našega jezika. — Obenem s to serijo publikacij smo prejeli tudi drugo izdanje 8. knjige „Grjadje“ (gl. „Lj. zvon“ 1916, str. 336); namesto izločene „Ostavštine Frana Krste Frankopana“ je priobčena študija Ivana Milčetića „Dva zabravljena književnika iz Kaštela“ (18. stoletje) in Körblerjeva publikacija: „Dvije latinske pjesme 16. vijeka u pohvalu biskupa, nadbiskupa i petenjega kardinala Djura Draškovića.“

Dr. Fr. Ilešič.

Nekrologa

Dr. Karol Slanc (* 1851 — † 6. 9. 1916). — Spominjamo se smrti znanega slovenskega publicista. Kar je storil dr. Slanc kot politični agitator in žurnalist v dnevnikih vprašanjih in borbah, marsikaj tega izgine s širšega narodnega pozorišča. Kulturni zgodovinar pa ne pojde preko udeležbe, ki jo ima pokojnik ob razvoju slovenske narodnosti za dobe Jos. Jurčiča, ko je v 70. letih s svojimi duhovitimi spisi v „Slovenskem Narodu“ klical in zbiral slovenstvo, a obenem ga branil s sredstvi mravnosti in v imenu mravnosti. Dr. Slanc je bil duševni in gmotni so-trudnik vsakega družabnega gibanja na Slovenskem, ki je stremilo kvišku, ker je umeval svoj čas.

Dr. L.

† **Dr. Josip Karásek**. — Z Dunaja smo prejeli poročilo, da je dne 2. julija tam umrl dr. Josip Karásek, odličen slavist in češki pisatelj. Porušila ga je pljučna bolezen, ki ga je mučila dvajset let. Pokojnika so osebno poznali starejši naši dunajski slavisti, a bil je Karásek vobče dobro znan v dunajski slovanski družbi, ki ji je posvečal vedno mnogo pozornosti. Kakor je na svojem dunajskem domu gostoljubno sprejemal svoje slovanske znance in prijatelje, tako je tudi z izredno postrežljivostjo dajal pismena pojasnila vsakomur, ki se je do njega obrnil po kak nasvet. Vse to nam poleg njegovega mnogostranskega in bogatega znanstvenega dela nalaga dolžnost, da se ga spominjamo tudi v „Ljubljanskem zvonu“.

Karásek se je narodil l. 1868. v Miletinu na severovzhodnem Češkem; gimnazijo je končal v Jičnu, kjer je 1888 maturiral. Na vseučilišču je bil eno leto v Pragi, potem pa na Dunaju, kjer je bil knjižničar Jagičevega slovanskega seminarja, in je promoviral l. 1893. ter bil nato eno leto zaposlen v uredništvu uradne „Wiener Zeitung“, l. 1895. v biblioteki ministrstva za notranje posle, a od l. 1896. kot urednik zabavnega dela na novo ustanovljenih „Pražských Úředních Novin“, kjer je ostal do svoje težke oboletosti l. 1898. Od takrat je stalno živel na Dunaju; le po leti je včasih bival blizu Jičina, kjer je imel lastno hišico. Bil je torej

skoro 20 let, kakor je sam pravil, „Privatgelehrter“ in kot tak se je boril ne le s svojim bolnim telesom, ampak tudi z vnanjimi živlenskimi faktorji; v tej borbi mu je plemenito pomagala njegova žena, Čehinja, meščanska učiteljica na Dunaju, sama literarno delavna.

Iz tega dosti tesnega okvira vnanjih dogodkov njegovega življenja se je širil Karáskov duh po slovanskem svetu. Že kot slušatelj slavistike na Dunaju se je sprijateljil z mnogimi Jugoslovani, Poljaki in Malorusi ter študiral vneto razne slovanske jezike in literature. Bila je to doba, ko sta se na Dunaju pripravljala za vseučiliško karijero dr. Štrekelj in dr. Murko; a pokojni dr. Oblak je bil Karásku prav vrstnik. Obenem s Karáskom je doktoriral znani, tudi letos umrli maloruski literat Ivan Franko — nekrolog Franku je bil zadnji spis, ki je potekel Karásku izpod peresa. Z jugoslovanskim svetom samim se je seznanil Karásek že rano. Ko je obolel, je iskal zdravja na jugu, zlasti na Malem Lošinju, kjer je pridno študiral hrvatski dialekt, istotako v Dubrovniku in na Črni gori. Tako si je pridobil popolno znanje srbohrvaščine, ki jo je obvladoval v pisni in besedi. S tem njegovim bivanjem na slovanskem jugu je v zvezi nekaj njegovih študij; poročilo o lošinjskem dialektu je podal pri dunajski Akademiji (Bericht der „Balkankommission“, VII.), a svoje „Dubrovačke legende“ je izdal s podporo naučnega ministrstva l. 1913. Svojemu prijatelju dr. Boh. Vybíralu, ki je l. 1911. preložil v češčino Cankarjevega „Kurenta“, je Karásek za ta prevod napisal uvod. V obče je mnogo Karáskovega znanstvenega dela v zvezi z dogodki in z razmerami njegovega življenja. Rojak velikemu češkemu pesniku in narodopiscu Karlu Jaromiru Erbenu, se je dolga leta bavil z njegovo korespondenco ter jo je končno hotel izdati pri Češki akademiji, a smrt mu je prekrizala ta načrt. Marno je raziskoval zgodovino dolnjeavstrijskih Čehov ter je na pr. l. 1895. obilo prispeval za „Sborník Čechů dolnorakouských“, Karásek je bil v obče mož, ki kljub znanstvenosti svojega dela in kljub bolezni nikoli ni izgubil zmisa za pravo in javno življenje ter je spremljal vse pojave slovanskega sveta z živim zanimanjem in dejanski s feljtonističnimi poročili. Imel je mnogo publicističnega in žurnalističnega daru ter je njegove prispevke najti v nebroj čeških in vobče slovanskih novinah in revijah. Deloma je bila kriva morda bolezen, ki mu ni pripuščala, kakor je rekel, da napiše več nego 200 vrst naenkrat, da se mu je delo razcepilo na komade in komadiče in se mu ni sestavilo v enotnejšo in mogočnejšo stavbo.

Znanstveno delovati je začel že kot dijak. L. 1893. je z Jagićem napisal obširen uvod za rusko izdanje spisov znanega češkega verskega reformatorja Petra Chelčického. L. 1894. je v „Zlati Prahi“ in posebnem spisu za štiristoletnico „Cetinjskega oktoih“ opisal ta črnogorski prvotisk iz l. 1494. Najbolj znana pa je njegova „Slavische Literaturgeschichte“ v dveh zvezkih, ki je izšla 1906 v znani „Sammlung Götschen“ v Lipskem (ruska izdaja z nekaterimi izpremembami, ilustrirana kot „Istorija slavjanskih literatur“, Petrograd 1912).

Karásek je bil slavist v pravem pomenu besede, t. j., bavil se je z vsemi slovanskimi literaturami. Ta široki kulturni pogled, ki se je ujemal z njegovo prirojeno smerjo mišljenja in ki ustreza povsem šoli Jagićevi, je naraven pojav pri človeku, ki je videl kaj sveta in živel v krogih, kjer se razmere presojuje s širšega stališča. V mlajših svojih letih je bil Karásek domači učitelj za češčino pri knezu Alfredu Windischgrätzu, tedanjem ministrskem predsedniku, pri grofu O. Thunu, pri grofu Harrachu, pri kneginji Khevenhüllerjevi itd. S temi rodbinami je prepoštoval Avstrijo, Srbsko, Bolgarsko, Nemško in Italijo. — Karásek je živel in delal

dolga leta umirajoč in zavedajoč se tega svojega umiranja. Resignirano je konstatiral to činjenico in včasih govoril o njej s humorjem. V Letopisu „Videnjske Matice“ je napisal črtico: „Kdaj nisem kašljal?“ in je tu opisal Ondříčkov koncert pred češkim občinstvom, kjer se mu je med mojstrovim sviranjem pesmi „Kje dom je moj?“ popolnoma umiril njegov zloduh kašelj. Lepo je bilo, da je takemu svojemu sinu njegova mati ob smrti z daljnega Jičina prinesla češke prsti, da na Dunaju „na zemlji domači mu truplo leži“. Mi znanci in prijatelji njegovi mu ohranimo hvaležen spomin.

Dr. Fr. Ilešič.

Uredništvo je prejelo sledeče književne novosti:

Rad Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti. Knjiga 209.

Zbornik za narodni život i običaje južnih Slavena. Knj. XX, svezak 2.

Ljetopis Jugoslav. akad. za godinu 1915. 30. svezak.

Carniola. Izvestja Muzejskega društva za Kranjsko. Let. VII, zvezek 2.

Časopis za zgodovino in narodopisje. 12. let., snop. 2.

Dr. Matthias Murko, Das serbische Geistesleben. Leipzig und München, Süddeutsche Monatshefte G. m. b. H., 1916. V. 80. 53 str. Preis 1 M.

Blaž Bevk, Domorodni glasi. Trst. Tiskarna Brunner & drug. 1915. 80. 352 str. Cena?

Navodilo za rejo domačih zajcev na deželi. Sestavil stotnik-avditor dr. Štefan Voszka. Prestavil dipl. agr. Alojzij Jamnik. Z 20 slikami. Ljubljana, 1916. Založila Katoliška bukvarna. 80. 62 str. Cena 80 v.

Šolska izvestja:

Izvestje c. kr. II. drž. gimnazije v Ljubljani. 67 str.

Jahresbericht des k. k. Kaiser-Franz-Joseph-Gymnasiums in Krainburg. 48 str.

C. kr. drž. obrtna šola v Ljubljani. Izvestje o šolskih letih 1914/15 in 1915/16. 40. 11 str.

VIII. in IX. izvestje cesarja Franca Jožefa I. mestnega dekliškega liceja v Ljubljani. Šolski leti 1914—5 in 1915—6. 48 str.

Letno poročilo I. mestne šestrazredne deške ljudske šole v Ljubljani o vojnem šolskem letu 1915—16. Sestavil šolski vodja Jakob Dimnik. 92 str.

Dr. Tad. St. Grabowski, Rosya jako „opiekunka“ Słowian. I. Ruś-Ukraina. Kraków, 1916. 80. 48 str.

